

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז' ע"ב)

עמוד א

מִלְחָמָה סְבִיב

כתיב בנוגע לדוד המלך (מלכים א ה, יז) "הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סָבְבוּהוּ". ועוד כתיב (דברים כה, יט) וְהָיָה בְּהִנָּיֵת ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִפְּלִיאֵי יְהוָה מִסְבִּיב בְּאַרְצֵךְ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָלָה אֶת־נֶכְרְ עִמָּלֶךָ וּג'ו'.

אִינְיָה מִסְבִּיב – הגשמיים

כפשוטו האויבים מסביב קאי על האויבים הגשמיים, והדרך להילחם עמהם הוא על ידי כלי מלחמה; כמ"ש רש"י (בראשית מח, כב) וז"ל, בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתָּי – כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם, נתכנסו כל סביבותיהם להזדווג להם (למלחמה), וחגר יעקב כלי מלחמה כנגדן, עכ"ל. אמנם כאשר זוכים לא נצרך כלל להילחם עמהם², אלא כמו שכתוב (שם לה, ה) וַיִּסְעוּ בְּיָמֵי חַתָּת אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב.³

ויתר על כן, שורש המלחמה עם האויבים מסביב – גם כאשר נלחמים עמו בכלי מלחמה - הוא מכח מדרגת סביב דקדושה. וכן היה במדבר, שמכח הלויים שחננו סביב למשכן, האירו אור סביב דקדושה, ומכח כך נלחמו שאר ישראל עם אויביהם מסביב.⁴

ומובא בחתם סופר (בראשית לב, ה) סגולה נאה להניצל מהאויבים מסביב וז"ל, כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מיצרים (שבת קיט ע"א) והיינו בלי מצרים, שלא יהיה צריך לגדר וחומה סביבותיו מפחד אויב, כי מלאך ה' חונה סביב ליראיו, עכ"ל.⁵

אִינְיָה מִסְבִּיב - הרוחניים

ועוד יש לפרש כדברי השומר אמונים (מאמר הבטחון וההתחזקות פרק יד) שהאויבים מסביב קאי על האויבים הרוחניים וז"ל, וגלוי

^א עיין בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב, בראשית לה, ה) וז"ל, וַיִּסְעוּ בְּיָמֵי חַתָּת אֱלֹהִים. זש"ה והבוטח בה' חסד יסובבנו (תהלים לב י), עכ"ל.
^ב עיין רמב"ן (שם לה, יג) וז"ל, הכתוב יקצר בזה, כי היה נס נסתר, כי אנשים גבורים היו וכאלו זרועם הושיעה למו, כאשר קצר הכתוב בענין אברהם באור כשדים, ולא הזכיר מלחמת עשו עם החורי כלל, אבל הזכיר בכאן כי היה חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם, ולא נאספו כולם לרדוף אחרי בני יעקב, כי היו נופלים עליהם כחול אשר על שפת הים לרוב. וזה טעם "חתת אלהים", כי נפלה עליהם אימתה ופחד מן הגבורה אשר ראו במלחמה, ולכך אמר (להלן לה ו) ויבא יעקב לזוה הוא וכל העם אשר עמו, להודיע שלא נפקד מהם ולא מעבדיהם איש במלחמה, עכ"ל.

^ג עיין במושב זקנים (שם מח, כב) שהקשה סתירה בין הפסוקים וז"ל משמע הכא (בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתָּי) דאותם אנשים שהיו עומדים בסביבותיהם עשו מלחמה עם בני יעקב, וקשה והא כתוב לעיל (לה, ה) וַיִּסְעוּ בְּיָמֵי חַתָּת אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב, עכ"ל עיי"ש תירוצו.

^ד והבן ששורש הדבר מכוח שלא נותנים הלויים לזרים' להתקרב אל הקודש כמ"ש החזקוני (במדבר א, ג) וז"ל, וסביב למשכן יחנו. מד' רוחותיו בחנותן להזהיר ולשמור שלא יקרב זר אליו, עכ"ל. והדברים מפורשים בריקאנטי (שם) וז"ל, ומכאן תבין סוד שמירת המקדש שצוה יי' יתברך לכהנים וללויים וכ"ו, מפני כחות הטומאה אשר סביבותיה, שנאמר [שיר השירים ב, ב] כשושנה בין החוחים, וצריך לשמור שלא יכנסו לפנים, עכ"ל.

^ה ועוד מובא בריקאנטי (בראשית יז, א) מצווה רבה שמצילה בעדם וז"ל, וצריך אתה להתבונן על סוד הפריעה שאמרו רבותינו וז"ל [שבת קלז ע"ב] מל ולא פרע כאילו לא מל, כי הערלה שהיא סביב לברית רמז לכחות הטומאה, כענין שנאמר [חבקוק א, ד] כי רשע מכתיר את הצדיק צדיק ממש, וכתוב [תהלים יב, ט] סביב רשעים יתהלכון וכ"ו, ועל כן צריך להסירה ולהכנס תחת כנפי השכינה. בעטרת הברית, בהעברת זוהמת הערלה שסביבותיה, וכחות הטומאה נוטלין חלקם בערלה ובדם הנוטף מן הברית אשר חלק יי' להם מן המצוה ההיא, עכ"ל. (וע"ע במבט הפנימי מס' 017 'שורש המלחמה בלחם הנאלק ובאות ברית קודש')

^ו ועיין לעיל במבט הפנימי מס' 012 ('ניצחון במלחמה בדרך טבע ובדרך נס') שהוסבר בהרחבה שניצחון במלחמה הגשמית משתלשל מניצחון במלחמה הרוחנית.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (תגילה ז' ע"ב)

עמוד ב

ידוע מפי רבינו האריז"ל, שאין בכחם ליגע בשום יהודי רק אלו הכתות שיש להם שייכות בנפשו ושנבראו מסבת עונתיו, הן בגלגול זה או בגלגולים הקודמים, והמה מקיפים האדם להחטיאו ולהזיקו ח"ו, בבחינת סביב רשעים יתהלכון (תהלים יב, ט), וכשאדם שב בתשובה לפני ה' אז מפיל תחתיו כל אלו שסביבותיו. אבל עדיין נשאר אויב הפנימי שהוא היצה"ר בעצמו, שהוא מחלק נפשו שלו מקליפת נוגה, ונקרא מלאך רע, וחלק הרע בעצם שזה יותר קשה ומלחמה נצחית. לזה אמרה תורה וק"ה בְּהַגִּיטִי ה' אֱלֹהֵיךָ לְךָ מִפְּלִיאֵיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְצְךָ, עכ"ל עיי"ש.¹

וכן פירש התולדות יעקב יוסף (פרשת ויקהל) את הפסוקים בתהלים (ק"ח, י - יב) פְּלִגְוִימִים סְבִיבוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם: סְבִיבוּנִי גַם-סְבִיבוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם: סְבִיבוּנִי כְּדַבְּוֹרִים דְּעֵכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם. וז"ל, פְּלִגְוִימִים סְבִיבוּנִי, שהוא היצר הרע שבא לפתות האדם למרוד באדונו ולעשות ככל הגוים. בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם, ר"ל ע"י שהתבוננתי שיש בו שמו יתברך ג"כ, והוא עבד המלך שבא לנסות האדם על ידי כסות ולשון ששינה, ובזה סר מהאדם וילך לדרכו. ושמה תאמר ששוב נמלט האדם ממנו, לזה אמר כי סְבִיבוּנִי גַם-סְבִיבוּנִי, שישבב את האדם מצד אחר שמא לא ירגיש האדם בו, ומ"מ בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם. וכשרואה כך, עושה עצמו יצר הטוב, וז"ש סְבִיבוּנִי כְּדַבְּוֹרִים וכו"ל (כמתוק מדבש), מ"מ בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֶם. באופן שצריך האדם לפקח תמיד עין שכלו בכל דרכיו שילך תמים, וק"ל. עכ"ל.

נצחון שלא בגדר הטבע מכח אור המקיף

ובעומק נודע שלכל אחד מישראל יש לו; אור פנימי ואור מקיף. ודייקא מכח האור מקיף הנמצא סביב נלחמים עם האויבים, ומנצחם.

וזהו השורש הניצחון של החשמונאים על מלכות יון הרשעה - שגברו ישראל רבים ביד מעטים, גבורים ביד חלשים וכו". כי המלחמה לא הייתה כפשוטו ע"י ברזל ורומח, אלא מכח האור מקיף נלחמו עם היונים. ובכח אותו אור מקיף, אפשר להכניע רבים ביד מעטים וגבורים ביד חלשים. ומכאן מגיע שורש מנהג ישראל לשחק בסביבון בחנוכה, והוא הארת אור מקיף הסובב שמכחו נצחו את היונים.

¹ בבחינת (תהלים ו, ט) סִוְרוּ מְמַנֵּי פְלִפְעֵלֵי אֲנִי כִּי־שָׁמַע ה' קוֹל בְּכִי.

² ועיין בליקוטי מוהר"ן (תורה קיב) שכתב שעיקר זמן המלחמה הוא בשעת התפילה, והדרך לנצח תלוי במידת האמת' וז"ל, הנה ידוע כי סביב רשעים יתהלכון (תהלים יב) כי הסט"א מסבבת הקדושה, כי את זה לעומת זה עשה. ובפרט מי שכבר נמשך אחר עבירות ח"ו, ונמשך אחר הסט"א, ושם מקומו ח"ו, והם מסבבין אותו מכל צד. וכאשר יעורר רוחו לשוב אל ה', קשה לו מאד להתפלל ולדבר דיבורים לפני ה', כי הן מסבבין אותו מכל צד, לכ"א לפי ענינו כנ"ל. ומחמת שא"א לו להוציא דיבור לפני אלקים בדחילו ורחימו וחיות כראוי, לכן כל הדיבורים והתפלות שהוא מדבר לא יוכלו לבקוע המחיצות והמסכים המבדילים לעלות למעלה, ונשארים למטה תחת המסכים. עד אשר יזכה וישוב באמת, וידבר דיבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעומקא דליבא בהתעוררות גדול, אזי מבקע הדיבור המאיר את כל המחיצות והמסכים המבדילים, ויעלו עמו כל הדיבורים שהיו מונחים למטה עד הנה. אך איך יזכה לזה, העיקר שהכל תלוי בו הוא - אמת, לילך בדרך אמת לפי מדריגתו, כי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נה יומא ט), עכ"ל עיי"ש. וע"ע בדבריו (תורה ט) וז"ל, סביב רשעים יתהלכון, שהרשעים היינו הקליפות, מסבבין אותו, כרום זולות, היינו בשעת התפלה שהיא עומדת ברומו של עולם (ברכות ו ע"ב). ודע שיש פתחים הרבה בחשך הזה לצאת משם, כמו שאמרו חז"ל (יומא לה ע"ב) הבא לטמא פותחין לו, יש לו פתחים הרבה. נמצא שיש פתחים הרבה בחשך, גם לצאת משם. אבל האדם הוא עיור, ואין יודע למצוא הפתח. ודע שע"י אמת, זוכה למצוא הפתח. כי עיקר אור המאיר הוא הקדוש ברוך הוא, כמ"ש (תהלים כ"ז) ה' אורי וישעי, עכ"ל עיי"ש.